

HVOR GÅR GRENSA?

En brosjyre om festrelatert voldtekt

VOLDTEKT PÅ FEST SKJER VANLIGVIS
MELLOM JEVNALDRENDE UNGDOM SOM
KJENNER HVERANDRE FRA FØR, OG DET ER
SOM REGEL ALKOHOL ELLER ANDRE RUSMIDLER
INVOLVERT. UNGDOM TRENGER KUNNSKAP
OM HVA VOLDTEKT ER OG OM GRENSESETTING,
RUS OG SEKSUALITET. SOM FORELDER
KAN DU BIDRA TIL Å GI DEM DET.

BARE EN AV TI VOLDTEKTER ER OVERFALL AV EN UKJENT

Noe av det viktigste vi kan lære barna våre er at de må sette tydelige grenser for seg selv. Å kjenne sine egne grenser, og å ha respekt for andres, kan hindre at barnet ditt kommer opp i en vanskelig situasjon. Å snakke med ungdom om frivillig sex, sexpress, overgrep og voldtekt kan forebygge at det skjer. Vi kan snakke om hvilke situasjoner som kan oppstå og hvordan man unngår dem. Det er viktig å fortelle ungdom at de alltid har rett til å si nei til sex og at de alltid må respektere andres nei. Av voldtektene som meldes til politiet skjer den største andelen på fest.

Omfang av voldtekt

- I studien Vold og voldtekt i Norge oppgir en av ti kvinner og en av hundre menn at de har opplevd voldtekt i løpet av livet
- Halvparten av kvinnene opplevde voldtekten før fylte 18 år
- Ungdom mellom 15 og 24 år har størst risiko for å utsettes for voldtekt
- Nesten en tredel som opplever voldtekt forteller det ikke til noen
- De aller fleste som utsettes for voldtekt kjenner overgriperen. De største kategoriene er venn/bekjent/nabo/kollega eller kjæreste/partner eller tidligere kjæreste/partner
- Seksuelle overgrep mot kvinner blir utført nesten utelukkende av menn. Også overgrep mot menn blir stort sett utført av menn
- 48 % av anmeldte voldtekter i 2014 var festrelaterte
- En av tjue jenter (5,0 %) og en av femti gutter (1,9 %) under 18 år rapporterer at de har opplevd seksuell kontakt i bevisstløs eller beruset tilstand

Kilder:

NKVTS-rapport 1/2014: Vold og voldtekt i Norge
Voldtektssituasjonen 2014, Kripos
NKVTS-rapport 1/2015: Vold og voldtekt i oppveksten

DIN MENING BETYR MYE FOR UNGDOMMENE

Selv om ungdommer sjelden vil innrømme det, er de voksnes meninger viktige for dem.

Foreldres holdninger har betydning og er med på å forme barn til ansvarlige unge mennesker. Derfor er det viktig at vi gir klart uttrykk for hva vi mener. Det kan være vanskelig å snakke med ungdom om temaer som seksualitet, seksuelle overgrep og voldtekt. Som foreldre kan man likevel snakke om hvordan den unge kan ta ansvar for seg selv og andre, ved å tydeliggjøre at det ikke er greit å utsette noen for press eller tvang.

Som forelder bør man snakke med ungdom om at voldtekt er dypt krenkende og får store konsekvenser for den som utsettes for det, at alle typer voldtekter er straffbare og at det er overgriperen som har ansvaret. Barnet ditt har rett på hjelp til å forstå.

Vær tydelig!

For å få rede på hvordan ungdommene tenker, kan du ta opp spørsmål som:

- Hvilke holdninger har venner til sex?
- Hvilke forventninger er det i vennegjengen?
- Hvordan kan det oppleves å være presset til sex?
- Vet den unge hvilke konsekvenser voldtekt kan ha for den som utsettes?
- Hvordan kan man klart si ja eller nei?

Hva vi gjør, bestemmes i stor grad av det vi tror andre gjør, eller det vi tror andre synes er greit at vi gjør. Som forelder må du være tydelig, og hjelpe ungdommen din til å bli trygg på hva de mener er rett og galt. Barnet ditt skal ikke være i tvil om hva du mener er akseptabel oppførsel og hva som ikke kan aksepteres. Et nei er et nei! Tydelige foreldre vil hjelpe ungdommer til selv å reflektere og ta egne valg.

”

Vi gikk og klinte på veien, så husker jeg at vi plutselig lå i grøfta og at han dro av min og hans bukse. Jeg husker at jeg gråt og ropte på mamma, men han stoppet ikke. Var det voldtekt?

”

– Anonym

A photograph of a young man from behind, wearing a dark blue t-shirt. He is holding a skateboard under his left arm. The skateboard has a dark deck with some blue and white graphics, and white wheels. The background is a blurred outdoor setting with green foliage and a white building.

”

**Begge var fulle og vi lå sammen,
men jeg tror ikke at hun var
våken hele tiden. Kan hun
anmelde meg for voldtekt?**

”

– Anonym

MANGE UNGE VET IKKE HELT HVA VOLDTEKT ER

Voldtekt i straffeloven

Ofte forbindes voldtekt med grov fysisk vold og overfall fra en fremmed. Derfor er det viktig å gjøre ungdom oppmerksom på at vold ikke bare er direkte fysisk vold som slag og spark, men også bruk av press, makt og tvang. I tillegg kan det være voldtekt hvis det er trusler som fører til seksuell omgang, for eksempel trusler om å spre rykter.

Strafferamme på 10 år

Voldtekt er regulert i straffeloven paragraf 291. Alle voldtekter, uavhengig av forholdet mellom den utsatte og overgriperen, og i hvilken sammenheng de skjer, er svært alvorlige straffbare handlinger.

Voldtekt på fest mellom noen som kjenner hverandre rammes også av bestemmelsen. Bestemmelsen handler om seksuell omgang som kan være samleie, oralsex og andre samleielignende former. All seksuell omgang etter å ha brukt vold eller trusler, rammes av straffeloven. Det samme gjelder seksuell omgang med noen som ikke er i stand til å motsette seg handlingen.

Man kan dømmes selv om man tror at sexen var frivillig

Grov uaktsomhet i forbindelse med sex er også straffbart. Det vil si at selv om utøveren trodde at den seksuelle omgangen var frivillig, kan han eller hun likevel dømmes. Dette gjelder hvis utøveren kan klandres for ikke å ha forstått at den seksuelle omgangen ikke var frivillig, eller kan klandres for ikke å ha forstått at det fra hans eller hennes side ble utøvd vold, tvang eller trusler. Grov uaktsomhet er typisk for situasjoner der den truende atferden er beskjeden, og den utsatte på grunn av rus eller frykt ikke har vært i stand til å motsette seg handlingen.

§

Straffeloven (§ 291) definerer voldtekt som

A

seksuell omgang ved vold eller truende atferd

B

seksuell omgang med noen som er bevisstløs eller av andre grunner er ute av stand til å motsette seg handlingen

C

at man ved vold eller truende atferd får noen til å ha seksuell omgang med en annen eller til å utføre tilsvarende handlinger med seg selv

Straffeloven (§ 297) sier at :

Den som foretar seksuell handling med noen som ikke har samtykket til det, straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år.

DET ER RUS MED I BILDET VED FLERE ENN 4 AV 10 ANMELDTE VOLDTEKTER

Det er viktig å forklare ungdom at alkohol og andre rusmidler påvirker vår evne til vurdering og kan få oss til å misforstå mange situasjoner.

Når det er et nært forhold mellom overgriperen og den utsatte, er det muligheter for misforståelser. I noen situasjoner kan det være vanskelig å skille mellom nærhet og seksuell intimitet og mellom flørt og ønske om sex. Er man beruset blir det enda vanskeligere å tolke andres signaler. Det er viktig å gjøre ungdom oppmerksom på at man opplever og vurderer ting annerledes når man er ruset.

Det er straffbart å ha sex med en som er for beruset til å motsette seg handlingen eller for beruset til å samtykke. Det er også viktig å være klar over at selvforskyldt rus som fører til «blackout» eller hukommelsessvikt ikke fritar for straff.

”

Selv om vi er venner som før,
kjennes det ut som om jeg har
en stor mørk hemmelighet.
Var jeg medskyldig fordi jeg
fysisk ikke stoppet ham?

”

– Anonym

RÅD OG TIPS TIL DEG SOM SKAL SNAKKE MED UNGDOMMEN DIN

Grip øyeblikkene

Når man snakker med ungdom om vanskelige temaer, er det viktig å benytte anledningen når de er åpne for det. Dette kan være når temaet tas opp i nyhetsbildet, i aktuelle filmer eller andre medier. Hvis den unge ikke ønsker å prate, kan du prøve igjen ved en annen anledning. Det er ofte lettere å snakke når man gjør noe sammen, som for eksempel går en tur eller kjører bil.

Den unges eget privatliv

Selv om man snakker om seksualitet og sex, skal man ikke legge opp til eller forvente at man som forelder får vite mye om ungdommens seksualliv. Presiser gjerne at du kun vil snakke om temaet for å informere og for å tenke høyt sammen, ikke for å få vite detaljer om hans eller hennes seksualliv.

Tenk høyt sammen

Det viktigste du kan gjøre, er å forsøke å ha en samtale som får ungdommene til å tenke. Spørsmålene er viktigere enn svarene. Ved å reflektere rundt forskjellige valg og utfall av valgene, vil de bli bedre rustet til å takle vanskelige situasjoner. Ved å tenke gjennom ulike situasjoner som kan oppstå, legges det til rette for at avgjørelser ikke blir tatt på impuls.

En åpen og ikke-fordømmende tilnærming til spørsmålene er viktig. La ungdommene forstå at du vil prate om dette fordi du er glad i dem og fordi du vil deres beste.

VIKTIGE TEMAER

- *Kan man si nei på flere måter? Kan man si nei på andre måter enn med ord? Hvor tydelig er et nei, og hva er et tydelig ja?*
 - *Hvorfor tror du det er vanskelig å si nei til en man kjenner godt?*
 - *Hvordan viser du andre hvor dine grenser går?*
 - *Hvordan kan man vite at begge vil ha sex?*
 - *Hva vil det si å være «ute av stand til å motsette seg handlingen»?*
 - *Er det voldtekt når man har sex med en man kjenner uten at personen ønsker det?*
 - *Må man bruke fysisk vold for at et samleie kan kalles en voldtekt?*
 - *Hva kan man gjøre selv for å unngå å komme i situasjoner som kan bli vanskelige?*
 - *Er det greit å overtale noen til sex?*
-
- *Hvorfor kan det være vanskelig å si nei til noe hvis man først har sagt ja til noe annet?*
 - *Tror du man får god seksuell opplevelse av å ha sex med en som sover eller er full?*
 - *Må man nødvendigvis ha sex hvis man er seksuelt opphisset?*
 - *Hvordan tror du det oppleves å føle seg presset til sex?*
 - *Vet du om noen som har opplevd å føle seg presset til sex?*
 - *Hva ville du gjort om du var vitne til at en bekjent av deg legger press på noen for å oppnå sex?*
 - *Hva kan man gjøre for å ta godt vare på og hjelpe venner som er fulle?*
 - *Hva ville en voldtekt i vennegjengen gjøre med vennskapet?*

TRENGER DU RÅD ELLER HJELP?

Ønsker du råd og hjelp til å prate om problemstillingen, kontakt:

Helsesøster på helsestasjonen for ungdom eller i skolehelsetjenesten

Helsesøster på helsestasjon og skole jobber med opplysningsvirksomhet og forebyggende helsearbeid. Kontakt ditt barns skole for å snakke med helsesøster.

Utekontakten

Utekontakten driver oppsøkende sosialt arbeid og jobber med forebyggende tiltak for barn og unge mellom 13 og 25 år. Utekontakten finnes i de fleste norske kommuner. Kontakt din kommune for mer informasjon.

Dixi ressurscenter

Dixi ressurscenter mot voldtekt er et senter for utsatte for voldtekt. Tilbudet er gratis og de tilsatte har taushetsplikt.

Telefon: 22 44 40 50
e-post: dixi@dixioslo.no

Overgrepsmottak

Et overgrepsmottak er et lavterskeltilbud til deg som har blitt utsatt for voldtekt, voldtektsforsøk eller andre seksuelle krenkelser. Mottakene tilbyr medisinsk hjelp og rådgivning etter overgrep. Se www.dinutvei.no for å finne nærmeste hjelpetilbud.

Ung.no

Det offentlige informasjonskanal for ungdom.

Sex og samfunn

Sex og samfunn er landets største senter for seksuell og reproduktiv helse for unge voksne. Senteret jobber aktivt for å forebygge seksuelt overførbare infeksjoner, uplanlagte graviditeter og abort.

Telefon: 22 99 39 00
e-post: post@sexogsamfunn.no

Barne-, ungdoms-
og familiedirektoratet

Postadresse

Postboks 2233
3103 Tønsberg

Besøksadresse

Stensberggaten 27
0170 Oslo

bufdir.no

ISBN: 978-82-8286-242-4

Kilder:

Vold og voldtekt i oppveksten, En nasjonal intervjuundersøkelse av 16- og 17-åringer, Mia Myhre, Siri Thoresen og Ole Kristian Hjemdal, NKVTS-rapport 1/2015

Voldtektssituasjonen 2014, Kripes

Vold og voldtekt i Norge, En nasjonal forekomststudie av vold i et livsløpsperspektiv, Siri Thoresen og Ole Kristian Hjemdal, NKVTS-rapport 1/2014